

УДК 378.937

**FORMATION OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE
FOREIGN STUDENTS
ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Vekua O.V./ Векуа О.В.*c.f.s., as.prof. / к.ф.н., доц.**Kiyv National University,**Kiyv, Volodymyrska st. 66**Київський національний університет імені Тараса Шевченка,**Kiїв, вул. Володимирська 66*

***Анотація.** В роботі розглядається сучасна методика викладання мов та соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в контексті культурознавчої соціологізації. Соціокультурна іншомовна освіта містить у собі лінгвістичні та екстралінгвістичні (країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні) складові. Соціокультурна компетентність є одним з компонентів комунікативної компетентності, який є сукупністю знань про країну мови, яка вивчається, національно-культурні особливості соціальної та мовної поведінки носіїв мови, а також включає здатність тих, хто вивчає іноземну мову, використовувати набуті знання в процесі спілкування, враховуючи стереотипи поведінки носіїв мови.*

***Ключевые слова:** методика, компетентність, аспект, лінгвістичний компонент.*

Вступление.

У роботі з літературою щодо викладання української мови для іноземців наштовхуєшся на неабияке зацікавлення проблемою формування соціокультурної компетентності студентів-іноземців. Оскільки спілкування зумовлене безпосередньо соціокультурним середовищем, то особливого значення набувають процеси формування комунікативної та соціокультурної компетентностей мовної особистості.

У цьому контексті важливу роль відіграє процес мовної підготовки іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в Україні, оскільки мова стає засобом міжкультурної комунікації та засобом пізнання іншомовної культури.

Основной текст

Іноземні студенти, які навчаються в Україні, перебувають в умовах постійного діалогу культур, тому мова стає не лише засобом набуття професійної кваліфікації, а й соціалізації, інтеграції в нову культуру.

У сучасній методиці викладання мов актуалізовано соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в контексті культурознавчої соціологізації. Соціокультурна іншомовна освіта містить у собі лінгвістичні та екстралінгвістичні (країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні) компоненти.

Соціокультурна компетентність є одним з компонентів комунікативної компетентності, який є сукупністю знань про країну мови, яка вивчається, національно-культурні особливості соціальної та мовної поведінки носіїв мови.

Соціокультурна компетентність ґрунтується на єдності осягнення мови та культури та має лінгвістичний та екстралінгвістичний рівні:

1.Лінгвістичний рівень проявляється в комунікативних уміннях;

2.Екстралінгвістичний складається з суми знань про культуру країни, мова якої вивчається(тому актуальними є тексти українських авторів, інколи навіть неадаптовані).

Студенти-іноземці, вивчаючи українську мову, залучаються до української культури, водночас формується їхня міжкультурна мовна особистість.

Для досягнення мети формування соціокультурної компетентності студентів-іноземців можна спиратися на три групи завдань:

1.ціннісно-пізнавальні – допомога студентам в оволодінні фоновими знаннями соціокультурні особливості, специфіка комунікативної поведінки, створення уявлень про національні ціннісні системи народу, мова якого вивчається);

2.практичні – розвиток умінь орієнтування в національно-специфічних комунікативних ситуаціях, формування навичок відтворення адекватних поведінкових реакцій;

3.креативно-розвивальні – розвиток мотивації подальшого ознайомлення з українською культурою як частиною світової культури, набуття вмінь самостійного входження в український соціокультурний простір.

Вивчення іноземної мови і культури та міжкультурне спілкування безпосередньо пов'язані з існуванням стереотипів – усталених оцінювальних та емоційно забарвлених уявлень про особливості характеру та моделі поведінки осіб.

Отже, соціокультурна компетентність – комплексна характеристика міжкультурної мовної особистості студентів-іноземців, результативний змістовний блок, сформований через знання не лише рідної, а й інших культур, досвід міжкультурного спілкування.

Навчання іноземній мові через художній текст вирішує низку практичних проблем: правильної вимови слів, наголошування, актуалізації відомої лексики та засвоєння нових слів(загальноживаної та професійної лексики). Також мова стає чинником формування толерантності іноземних студентів до носіїв іншої культури.

Спеціально підібрані тексти, переважно художні, викликають значне зацікавлення в іноземних студентів, спонукають їх до спілкування, роздумів, висловлення власних думок про ту чи іншу подію, часто є приводом для ведення бесіди. Робота над синонімією, антонімією, омонімією протягом читання художнього тексту з іноземними студентами спрямована на засвоєння більш коректного слововживання, на збагачення словника студентів.

Іншомовний текст – продуктивна основа навчання говорінню, читанню, аудіюванню та письму. Робота з текстом структурується за етапами і видами вправ.

Отже, у процесі формування навичок роботи з текстом іноземних студентів акцент зміщується з транслювання власне лінгвістичних знань на засвоєння ними елементів культури народу, мова якого вивчається, через призму їхньої культури. Студенти моделюють ситуації спілкування, складають власні діалоги, в яких використовують мовленнєві зразки з пропонованого

тексту.

Таким чином, використання комунікативного та пізнавального підходу в навчанні іноземних студентів приводить до підвищення їхньої мотивації у процесі оволодіння українською мовою, активізує пізнавальну активність іноземного студента. Змістове наповнення текстів має викликати зацікавлення у студентів та сприяти запам'ятовуванню навчального матеріалу. У такий спосіб насамперед формується лексична компетенція, що передбачає здатність студента розуміти весь прочитаний матеріал, самостійно готувати усні повідомлення і висловлюватися на різні теми.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що проблемою формування соціокультурної компетентності у іноземних студентів цікавляться як зарубіжні (О.О. Корнілов, Р. Норвуд, Дж.Равен, П.О. Сорокін), так і українські науковці (О.М. Білик, Г.А. Воробйов, Р.О. Гришаківа, О.О. Заболотська).

Іноземні студенти, які навчаються в Україні, перебувають в умовах постійного діалогу культур. Українська мова для таких студентів стає не лише засобом набуття професійної кваліфікації, а й соціалізації, також інтеграції в нову для них культуру. Очевидно, вивчення української мови як іноземної та міжкультурне спілкування пов'язані з існуванням і використанням певних стереотипів (усталених оцінювальних та емоційно забарвлених уявлень про особливості характеру та моделі поведінки осіб, які є представниками певної соціальної чи культурної групи). Розглядаючи стереотипи як чинник, який варто враховувати під час навчання іноземних студентів, слід розуміти як позитивну, так і негативну роль цього поняття. Позитивні функції стереотипів можуть сприяти формуванню соціокультурної компетенції іноземних студентів, оскільки, виконуючи функцію розмежування між рідним і чужим, допомагають зорієнтуватись у ситуаціях міжкультурного спілкування та у формуванні власної ідентичності. Досвід вказує на те, що цілком подолати стереотипи неможливо, вони присутні у сприйманні людиною довкілля, зокрема іншокультурної дійсності. Тому у процесі навчання викладач працює з стереотипами, а не бореться проти них, оскільки це неконструктивно.

У наукових працях (Ю.М. Караулов, І.О. Зимня, Н.М. Бібік, І.Б. Ігнатова) розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування соціокультурної компетенції, проте питання формування соціокультурної компетенції студентів-іноземців вищих навчальних закладів України залишається таким, що потребує розроблення спеціальної методики та впровадження її в процес мовної підготовки іноземних студентів.

Сучасна методика викладання мов актуалізує соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в культурознавчому контексті.

Сучасні інформаційні технології надають можливості для формування соціокультурної компетенції. Так, фільми є ефективним засобом формування соціокультурної компетенції головним чином тому, що демонструють цілісні сценарії, презентуючи соціокультурну реальність, контекст і ситуацію спілкування у вербальному і невербальному плані вираження, а також дозволяють формувати у студентів асоціативний ряд певного ситуативного

контексту.

Формування соціокультурної компетенції є перспективним підходом з огляду на те, що передбачає знайомство з системами цінностей, властивими певним соціальним, професійним, віковим, етнічним групам, соціокультурними особливостями мовного етикету, також лексичними та граматичними особливостями офіційного та неофіційного спілкування.

У процесі вивчення української мови як іноземної студент вступає в міжкультурне спілкування. Це зумовлює необхідність сформувати у студентів комунікативну і міжкультурну компетенцію, що містить знання про елементи культури як своєї країни, так і аналогічні знання про культуру країни, мову якої вивчає студент, уміння на певному етапі виявляти ділянки непорозуміння та інтерпретувати іншомовну культуру.

Заклучение и выводы.

Оволодіння соціокультурною компетенцією ставить за мету ознайомлювати студентів з національно-культурною специфікою мовленнєвої поведінки і формувати в них уміння використовувати елементи соціокультурного контексту (країнознавчі, культурологічні, історичні реалії, а також норми, соціальні установки, правила, звичаї, умовності, невербальні засоби спілкування). Таким чином, соціокультурна компетенція є вмінням студента усвідомлено враховувати знання соціального і культурного контекстів країни у процесі іншомовного спілкування, а сучасні аудіовізуальні технології максимально наближають процес навчання до реальних умов спілкування, збільшують кількість елементів мовленнєвих кліше, що сприяє формуванню соціокультурних компетенцій.

Література

1. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням когнітивних стратегій/В.Д.Борщовецька//Іноземні мови. Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія. – 2005. - №1. – С.26 – 29.
2. Верещагин Е.М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного/ Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – 4-е изд., перераб.и доп. – М. : Рус. яз., 1990. – 289 с.
3. Попко І.А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах України / І.А. Попко//Зб. наук. статей учасників всеукр.наук.-практ.конф. – К.,2003. – С.278 – 294.
4. Ростовцева В.М. О возможности использования речевых ситуаций в обучении иностранному языку при презентации лексики/В.М. Ростовцева//Новые исследования в пед. науках. – 1986. - №1. – С.58 – 62.
5. <http://eltj.oxfordjournals.org/cqi/reprint/XVII/2/63>.

***Abstract** The paper considers contemporary language teaching methods and the socio-cultural approach that focuses on teaching intercultural communication in the context of cultural sociology. Socio-cultural foreign-language education includes linguistic and extra-linguistic (country studies, linguistics, sociolinguistic) components. Socio-cultural competence is one of the components of communicative competence, which is a combination of knowledge of the country of language learning, national and cultural features of the social and linguistic behavior of native*

speakers, and also includes the ability of those learning a foreign language to use the acquired knowledge in the communication process, taking into account The stereotypes of the behavior of the native speakers.

Key words:*methodology, competence, aspect, linguistic component.*

Статья отправлена: 22.06.2019 г.

© Векуа О.В.